

Hoog spel

'Let the Games begin' had dit jaar wel een heel dubbele lading. Terwijl de verzamelde sporters van de wereld begonnen aan hun queeste om Olympisch kampioen te worden in Spelen die dreigden inzet te worden van politiek getouwtrek om al dan niet bevroren conflicten in Azië, bleken het de bevroren conflicten in de Kaukasus te zijn die het Grote Spel pas echt op de wagen kregen.

Nu, een paar weken verder, is de schade bijna niet te overzien. In ieder geval is één ding duidelijk: de Georgische energicorridor, die in veler ogen moest bijdragen aan de diversiteit en de zekerheid van de

immers niet meer los worden gezien van de ontstane patstelling in de Kaukasus.

Spagaat

De lang in stand gehouden institutionele scheiding tussen de economische belangen en de strategische belangen (EU en NAVO) vervaagt snel. De politieke, economische en strategische belangen bij de inrichting van het Euraziatische continent raken steeds meer verstrengeld en plaatsnemen van de EU als een voornamelijk economisch samenwerkingsverband voor moeilijke dilemma's. Niet langer kan de Europese Unie zich verschuilen achter haar louter economische opdracht van vrij verkeer van productiefactoren, maar wordt een politieke en strategische opstelling gevraagd op EU-niveau. De instrumenten daarvoor staan nog slechts in de steigers, zolang het verdrag van Lissabon niet in werking is getreden. Maar zelfs als het in werking treedt, is dat geen garantie voor een gezamenlijk optreden. Terwijl de Franse president Nicolas Sarkozy namens het EU-voorzitterschap nog druk bezig was beide partijen uit elkaar te houden, stonden de Poolse en Baltische regeringsleiders op een plein in de Georgische hoofdstad Tblisi al een andere werkelijkheid uit te dragen. Tot zover het vertrouwen in het Europese voorzitterschap en het geloof in gezamenlijke buitenlandse belangen-

behartiging van de Europese Unie. Het laatste woord zal daarover nog niet zijn gewisseld, omdat deze lidstaten zich politiek-strategisch eerder laten leiden door de NAVO en de Verenigde Staten dan door de EU. De verschillen in inzichten tussen de lidstaten zijn alleen maar toegenomen.

Een stem

De strategie van nauwere economische betrekkingen op het Euraziatisch continent als succesvol instrument van stabiliteit van weleer is nu ondergeschikt geworden aan de geopolitieke en -strategische belangen. De vraag is of er onder druk van de standpuntbepaling in de NAVO in het nu ontstane complexe conflict met Rusland nog gemakkelijk een buitenlands politiek

beleid van de Europese Unie te formuleren is, die de EU-belangen, als die al onder een noemer te vangen zijn, reflecteert. Als we ons beperken tot energie dan moge duidelijk zijn dat, alle stoere uitspraken ten spijt, er weinig mogelijkheden zijn op korte en langere termijn om de importafhankelijkheid van Russische olie- en gasleveranties te verminderen. De Europese Unie of bij gebrek aan eenheid, de lidstaten, zullen

in ieder geval op energiegebied de relatie met Rusland moeten blijven onderhouden. De Verenigde Staten kunnen wel verontrust zijn over deze energierelatie, maar de EU staat juist aan de vooravond van snel oplopende energie-importen in toch al krappe internationale olie- en gasmarkten, terwijl alternatieven nog een te kleine bijdrage kunnen bieden.

Dilemma's

De droom van niet-gepolitiseerde internationale energiemarkten heeft in de Europese Unie lang het energieveiligheidsprobleem naar de achtergrond gedrukt. Veel drukker waren we met marktwerking en de klimaatproblematiek. Maar problemen in het Midden-Oosten, en nu dus ook in de Kaukasus, en het nationale belang van producerende landen hebben die droom verstoord.

Zolang duurzame alternatieven nog slechts een kleine bijdrage kunnen leveren en de maatschappelijke weerstanden tegen sommige energiedragers groot blijft, zijn er weinig alternatieven voorhanden die zowel schoon, betaalbaar en veilig zijn. Hoe dan ook, het recente conflict zal de interne discussies in de lidstaten over de te volgen energiestrategie beïnvloeden. In brede zin zal veiligheid daarin een grotere rol spelen. Hoe die veiligheid zal worden gedefinieerd, zal afhangen van de vraag of en hoe de EU een eigen antwoord kan vinden op de politiek-strategische uitdaging van de inrichting van het Euraziatische continent. We houden de adem in. ■

Coby van der Linde is hoofd van het *Clingendael International Energy Programme*, hoogleraar *Geopolitiek en Energiemanagement* aan de *Rijksuniversiteit Groningen* en lid van de *Algemene Energieraad*.

Door
Coby van der
Linde

Europese energievoorziening, is nu zelf een groot veiligheidsrisico geworden, ver voorbij de energiedimensie. De onderhandelingen over het strategische partnership tussen de Europese Unie en Rusland zullen, als ze al beginnen dit najaar, onder een geheel ander gestemte worden gevoerd als enige weken geleden nog werd aangenomen. Als er al gedacht werd, dat de Europese Unie alleen vanuit de eigen (energie)belangen aan die besprekingen kon beginnen, zal nu erkend moeten worden dat via het NAVO-bondgenootschap de Verenigde Staten pontificaal aan tafel zijn aangeschoven. De Balten, Polen, Oekraïners en Georgiërs zullen met genoeg constateren dat de manoeuvreerruimte van de EU, en dan vooral van Frankrijk en Duitsland, tot een minimum is beperkt. Een discussie over nauwere economische betrekkingen kan